THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., R.
Published daily except Saturday and Sunday,
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

מינדערהייטן פראָבלעם אין איראַק פאַר דער מאַנדאַט-קאָמיסיע

(ספּעצ. פאַר "דאָס אידישע וואָרט") פון דר. נ. בן־אריה

בלעטערט מען דורך די פּראָטאָקאָלן פון דער מאַנדאַט קאָמיסיע פאַר די לעצטע פאַר יאָר, דאַן איז ניט שווער זיך צו איבערצייגן, אַז פונקט ערשטן מאָמענט אַן, ווען עס האָט נאָר אָנגעהויבן אַקטויל ווערן די פראַגע וועגן דער עמאַנציפּאַציע פון איראַק, האָט די קאָמיסיע גלייך אַרויסגעוויזן אַ גאַנץ ספּעציעלן אינטערעס און אויפמערקזאַמקייט דער לאַנד און דעם גורל פון די מינדערהייטן קבוצים אין דעם דאָזיקן געביט.

נאָך אין יאָר 1927 האָט די קאָמיסיע אויסגעדריקט אין אירע מסקנות דעם וואונש, אַז די צוקונפטיקע באַריכטן פון דער בריטישער רעגירונג זאָלן אונטהאַלטן נעגיווערע און אויספריאַלאַכערע יריעות וועגן דעם מצב פון די עטנישע און רעליגיעזע מיעוטים אין איראַק.

אַ יאָר שפּעטער, אין 1928, זעען מיר די מאַנדאַט קאָמיסיע זיך זייער ערנסט באַשעפטיקן מיט דער פעטיציע פון דער רעליגיעזער סעקטע "באַהאַאי". אין דער דאָזיקער פעטיציע האָבן זיך פאַרצייט אַ גרויסע אָנצאָל פון אונטערשריפטן, וועלכע זי האָט פאַרגעשלאָגן אַרויסצוגיין אויף אַ נייער מדינה, אויסגעשאַפן פון "נייסטיקער באַהאַאי געזעלשאַפט" ביטער באַלאַנט, אַז מען האָט ביי זיי אויף אַ אומגעזעצלאַכן אופן צונומען דאָס הויז, וואו עס האָט געוואוינט דער באַגרינדער פון זייער סעקטע, אויסן דער באַגרינדער פון מיסיע וועגן דעם, אַז ס'מוז גאָראַנטירט ווערן "אַ ווירקזאַמער שוץ פון דער באַהאַאי־געזעלשאַפט אין איר אייגנטום". אויך די בריטישע רעגירונג האָט אין איר שריפטלאַכע און מינדערהייטן־עזע מינדערהייטן".

די כללים, וועלכע די מאַנדאַט קאָמיסיע האָט אויסגעאַרבעט בנוגע דער קעגן דעם וויליאַיעט מאַכט, וואו עס מאַנדאַט, האָבן בעטראַכט אַזוי צו ווייטשיינענדע טעריטאָריאַלע אַוטאָנאָמיע. די בריטישע פאַרטרעטער און בתוכם אויף דער הויף־קאָמיסאַר אין איראַק סער פראַנסיס העפּפּערס האָבן דערקלערט דער מאַנדאַט קאָמיסיע, אַז די אַמבאַסאַדאָרס אין די פאַרשיידענע לענדער, אַז דער אַמבאַסאַדאָר אין אַנגלאַנד אין בכל אופן עלול מער צו שאַדן די מינדערהייטן, ווי זיי זאָלן אין איר אויף שטאַרק אָנגעגריפן פערזענלעך לאַד ראַסאַמ'ן און אויס באַשולדיקן אין כל. מיני אינטריגעס און אוונטיורעס.

בשעת דער באַהאַנדלונג פון דער איינדערמאַכטער פעטיציע, ווי אויך ביי אַנדערע געלעגנהייטן, האָבן די פאַרטרעטער פון דער בריטישער רעגירונג אַזוי תמיד און תמיד אויפגעשריבן זאַם נעמאַכט די קאָמיסיע אויפן נייסט פון טאַלעראַנץ, וועלכער דערשט פון אַלע אויפן אויפן אַלע אַנדערע נונע דער טאַלעראַנץ" — האָט דער טערדריקע באַראַטונגען בנוגע דער לאַגע אין איראַק.

אין נאָוועמבער 1929 האָט, ווי באַקאַנט, די בריטישע רעגירונג אָפיציעל מודיע געווען דעם פעלקער בונד, אַז אין 1932 האָט זי בדעה פאַרצושלאָגן דערקלערן איראַק אַלס אַ זעלבסט־שטענדיקע מדינה אין אַים אַריינגע־מען אַלס מיטגליד פון פעלקערבונד. דער פעלקערבונד האָט דאַן באַ־אויפטראָגט די מאַנדאַט קאָמיסיע אויסצואַרבעטן די אַלגעמיינע כללים, אונטער וועלכע עס דאַרף זיך פאַרענ־דיקן פאַר אויסן. דאָס איז אַ מאַנדאַ־טעט אין אַזעלכן אופן, אַז אַלע מסקנות דעם וואונש, אַז די צוקונפטיקע באַ־ריכטן פון דער בריטישער רעגירונג זאָלן אונטהאַלטן געוויערע און אויס־פריאַלאַכערע יריעות וועגן דעם מצב פון די עטנישע און רעליגיעזע מיעוטים אין איראַק.

אַ יאָר שפּעטער, אין 1928, זעען מיר די מאַנדאַט קאָמיסיע זיך זייער ערנסט באַשעפטיקן מיט דער פעטי־ציע פון דער רעליגיעזער סעקטע "באַהאַאי". אין דער דאָזיקער פעטי־ציע האָבן זיך די פירער פון דער "נייסטיקער באַהאַאי געזעלשאַפט" ביטער באַקלאָגט, אַז מען האָט ביי זיי אויף אַ אומגעזעצלאַכן אופן צונו־מען דאָס הויז, וואו עס האָט גע־וואוינט דער באַגרינדער פון זייער סעקטע און וועלכע זיי באַטראַכטן פון זייער מיסיע וועגן דעם, אַז ס'מוז גאָראַנ־טירט ווערן "אַ ווירקזאַמער שוץ פון דער באַהאַאי־געזעלשאַפט אין איר די עטנישע, שפּראַכלאַכע און רעליגי־עזע מינדערהייטן".

די כללים, וועלכע די מאַנדאַט קאָ־מיסיע האָט אויסגעאַרבעט בנוגע די באַרעגנונגען פון דאָס עפנטלעכע אַ מאַנדאַט, האָבן בעטראַכט אַזוי צו וויטייטיגענדע טעריטאָריאַלע אַוטאָנאָ־מיע, די בריטישע פאַרטרעטער און בתוכם אויף דער הויף־קאָמיסאַר אין איראַק סער פראַנסיס העפּפּערס האָבן דערקלערט דער מאַנדאַט קאָמיסיע, אַז זיי זאָלן אין אַ בכל אופן עלול מער צו שאַדן די מינדער־הייטן, ווי זיי זאָלן, זיי האָבן דער ביי אויך שטאַרק אָנגעגריפן פערזענ־לאַך ראַסאַמ'ן און אויס באַשולדיקן אין כל. מיני אינטריגעס און אוונטיו־רעס.

בשעת דער באַהאַנדלונג פון דער איינדערמאַכטער פעטיציע, ווי אויך ביי אַנדערע געלעגנהייטן, האָבן די פאַרטרעטער פון דער בריטישער רע־גירונג תמיד און תמיד אויפגעשריבן זאַם נעמאַכט די קאָמיסיע אויפן נייסט פון טאַלעראַנץ, וועלכער דערשט פון אַלע אויפן אויפן אַלע אַנדערע נונע דער טאַלעראַנץ" — האָט דער־

קאָמיסיע האָבן געוווּסט זיך וואָס גע־טייער און אויספירלאַכער צו איר־פאַרמירן וועגן דער פאַקטישער און יורידישער לאַגע פון די מיעוטים גרד פון אין איראַק, נראַד פאַר די לעצטע צוויי יאָר האָט די קאָמיסיע דערהאַל־טן אַ ריי פעטיציעס, אין וועלכע דער מצב פון די מינדערהייטן ווערט געשילדערט. אין אַ וויַיס ניט קיין גינסטיקער ליכט. אַזוי, אין אַנגעקו־מען פעטיצעס פון נייַן פאַרטרעטער פון די קורדן, אייניקע פעטיציעס פון בריטישן קאָלאָניאַל ראַסאַם, און אַ ריי אַנדערע, קאָלאָניאַל ראַסאַם, וועלכער האָט מיט אין אין אַ האַלב יאָר צו־ריק פאַרבראַכט מער ווי פינף חדשים אין איראַק און, וועלכער איז, אגב, אַליין אַן אַסיריער, האָט נאָך זיין צו־ריקקומען פון דאָרטן אויפגעהויבן אַ גרויסן וויצעקן בנוגע דער צוקונפט פון די קריסטלאַכע און אַנדערע מינדער־הייטן נאָכן פאַרענדיקן זיך פון בריי־טישן מאַנדאַט.

ער האָט געפרוווט שאַפן אַ גרע־סערע באַוועגונג לטובת די איראַקישע מיעוטים און מאַבילזירן צו דעם צוועק דיי עפנטלאַכע מיינונג. ביחוד זוכט ער צו פאַרטויידיקן די רעכט פון די כאַלדעאַר־אַסירער, וועלכע צילן בערך 120 טויזנט מענשן. זיין פאַרשלאָג באַשטייט אין דעם, אַז אַ "פ"ב־ראַט" זאָל שיקן קיין איראַק אַ ספּעציעלע קאָמיסיע אויסצופאָרשן דאָרט די לאַגע און פאַרמולירן פאַרשל־לאָגן, ווי אין באַשיצן די מינדער־הייטן. ער אַליין גלויבט, אַז דער בעסטער וועג דערצו וואָלט געווען קען דעם וויליאַיעט מאַכטן, וואו עס מאַנדאַט, האָבן בעטראַכט אַזוי צו וויי־טשיינענדע טעריטאָריאַלע אַוטאָנאָ־מיע, די בריטישע פאַרטרעטער און בתוכם אויף דער הויף־קאָמיסאַר אין איראַק סער פראַנסיס העפּפּערס האָבן דערקלערט דער מאַנדאַט קאָמיסיע, אַז זיי זאָלן אין אַ בכל אופן עלול מער צו שאַדן די מינדער־הייטן, ווי זיי זאָלן, זיי האָבן דער ביי אויך שטאַרק אָנגעגריפן פערזענ־לאַך ראַסאַמ'ן און אויס באַשולדיקן אין כל. מיני אינטריגעס און אוונטיו־רעס.

בשעת דער באַהאַנדלונג פון דער איינדערמאַכטער פעטיציע, ווי אויך ביי אַנדערע געלעגנהייטן, האָבן די פאַרטרעטער פון דער בריטישער רע־גירונג תמיד און תמיד אויפגעשריבן זאַם נעמאַכט די קאָמיסיע אויפן נייסט פון טאַלעראַנץ, וועלכער דערשט פון אַלע אויפן אויפן אַלע אַנדערע נונע דער טאַלעראַנץ" — האָט דער־

קלערט סער העפּפּערס אין דער יוני־סעסיע פון דער קאָמיסיע, "קאָן איך פאַרזיכערן, זיך זייענדיק דערביי פול באַוואוסט וועגן דער שווערער אח־ריות, וועלכע לייגט אויף מייַנע פליי־צעס, אין משך פון די דרייסיק יאָר, וואָס איך האָב פאַרבראַכט אין מוסול־מאַנישע לענדער, האָב איך אין ערגעץ ניט געפונען כלפי אַנדערע ראַסן און רעליגיעס אַזוי פיל טאָלעראַנץ ווי אין איראַק, מוסולמאַנער, אידן, און קריסטן זיינען דאָרט זייט דורות געווינען צו לעבן אין די זעלביקע דער־פער זייט ביי זייט בשלום און אין פריינטשאַפט". ניט לייקנדיק, אַז עס זיינען אורחי באַגאַנגען גע־וויסע פעלער און אַז אַ סך דאַרף נאָך פאַרבעסערט ווערן, האָבן זיי אין אַלד־נעמיינעס געפאָרערט פאַרטרויען צו דער איראַקישער רעגירונג, אַז זי וועט זיך פון די התחיבות'ן, וועלכע עס האָבן געווען אויף זיך אַנדערע לענ־דער. "מיט רעכט וועט איראַק פרע־גען", האָט דערקלערט סער העפּפּערס, "אַרויפן די רעגירונג, וואו עס הערשט דאָס אַראַבישע עלעמענט, וועט געשטעלט אונטערן חשד פון רעליגיעזער אומטאָלעראַנץ אין ביזן וויל. מוסולמאַנער, קריסטן און אידן האָבן דורות לאַנג געלעבט בשלום אין איראַק זיין ביי זיין. מיט אַ באַ־שטימונג פון אַ פעלקער בונד פאַר־טרעטער . . . וועט באַטראַכט ווערן דורך דער איראַקישער רעגירונג אַלס אַן אומגיטיקער מיטל, יאָ, אפילו אַרט אַ פראָווינציאַלן מיטל."

די אידן פון איראַק האָבן ניט אונ־טערגענומען, ווי די אַנדערע איראַקע־נישע מינדערהייטן האָבן עס געטאָן, קיין שום שריט בנוגע דעם שוץ פון זייערע רעכט נאָכן עדיקן זיך פונם בריטישן באַנד. אויף איינער פון די לעצטע זיצונגען פון "באַרד אָף דע־פּוטיס" האָט דער "רושאַנס פאַראין קאַמיסי" מיטגעטיילט, אַז די אידן פון איראַק פאַרלאַנגען ניט קיין אינ־טערנאַציאָנאַלן שוץ. דערצייל־ן דעם בריטישן פאַרלאַמענט. אויף אַ באַפעלקערונג פון בערך דריי מיליאָן אינוואוינער ציילט איראַק אַ 000־90 אידן. דאָ ניט לאַנג האָט די אי־ראַקישע צייטונג "אַל־איראַק", וועלכע שטייט נאָענט צו די רעגירונג קריי־זען שטאַרק קריטיקירט דעם "דאַר היום" און דעם "העם" פון ירושלים, האָט אין דער פעלקער בונד וועט מיקלען, אין וועלכע די לאַגע פון די אידן אין איראַק האָט קיין יסוד ניט זיך צו באַקלאָגן אויף אַ שלעכטער באַ־האַנדלונג, הגם דאָס באַדייט נאָך ניט, אַז זיי לעבן אין אַ גוטן. דער ספּע־ציעלער באַריכט, וועלכן די בריטישע רעגירונג האָט צוגעשטעלט דעם פעל־קער בונד וועגן דעם פראַגרעס פון איראַק זינט 1920 ביז 1931 גיט אַגב אייניקע יריעות אויף בנוגע דער לאַגע פון די אידן. זייער רעכט אויף אַ פאַרטרעטונג אין פאַרלאַמענט, זיי־ער צאָל אין די פּראָווינץ און קריי־ראַטן, זייערע שולן און א. וו.

די אידן פון איראַק האָבן ניט אונ־טערגענומען, ווי די אַנדערע איראַקע־נישע מינדערהייטן האָבן עס געטאָן, אַז אַן אַנדערע פון דער אַנדערער